СВОБОДА · SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК · UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 140. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 18. червня, 1927. VOL. XXXV. No. 140. Jersey City, N. J., Saturday, June 18. 1927. THREE CENTS

ЛИНДБЕРГ ВИЇЗДЖАЄ ДО СТ. ЛУИСА

ЗНОВА ОДИН ДЕНЬ МАСОВИХ ПАРАД.

НЮ ЙОРК, 17. червня. — Линдберг виїзджає нині раненько на своїм літаку до Ст. Луиса, де йому теж приготовляють величезне приняття.

Вчорашний день був для кього так само повний парад, як кождий день від його приїзду до Америки. Він узяв участь у величезній параді в нюйорській дільниці Бруклині, в якій взяло участь коло 700,000 людий. Пізнійше був на врочистім привитанню в бруклинськім Проспект Парку, де знова зібралося коло 200,000 людий.

На тих усіх парадах він виглядав сильно змучений, бо встав о годині 3. рано та полетів на військовім літаку до Вашингтону, щоби там забрати свій літак. Дорога до Вашингтону й назад забрала йому всего півпята години.

Вечером він був на підвечірку в Готели Бревурт, де йому доручено надгороду за його лет у сумі 25,000 долярів.

ВСІ ЧУТКИ ПРО НАЙДЕННЄ ФРАНЦУЗЬКИХ ЛЕТУНІВ НЕПРАВДИВІ.

ЖЕРЕЛОМ ЇХ ГЛУПИЙ СПЛІТКАРСЬКИЙ ЖАРТ.

КВІБЕК, Канада, 16. червня. — Уряд Канади вислідив до самого жерела чутку, що десь у горах Квібеку мали показатися огневі сиґнали, які звичайно дають розбиті кораблі. Урядові дослідники прийшли до перекокання, що всі чутки про найденнє французьких летунів є неправдиві, а чутка вийшла від одного дрібного урядника, який, як видно, знуджений своєю нудною роботою, став складати сплетні про одну з найбільше цікавих річий для цілого світа.

ЗЛА ПОГОДА ЗДЕРЖУЄ ЧЕТВЕРТИЙ ЛЕТ ПОЧЕРЕЗ ОКЕАН.

АЛЕ БЕРД КАЖЕ, ЩО ВІН ГОТОВ ВИЛЕТІТИ КОЖДОЇ ХВИЛІ

НЮ ЙОРК, 16. червня. — Ричард Берд, який свого часу летів до північного бігуна й назад, готов уже до безперервного лету з Америки в Европу. Здержують його тільки донесення про бурі на океані. Бюро погоди каже, що на вспокоєнне океану треба буде ждати що найменче два дні.

Берд заявив, що він виїде правдоподібно з одним пасажиром.

105 КУШНІРСЬКИХ СТРАЙКАРІВ ЗАСУДЖЕНО НА ВЯЗНИЦЮ.

СУД КАРАЄ ЇХ ЗА МАСОВЕ ПИКЕТОВАННЄ.

НЮ ЙОРК, 16. червня. — Міський суд засудив нині 105 страйкуючих кушнірських робітників за масове пикетованнє на ріжні грошеві кари, звичайно на 10 долярів. Пикети відмовилися платити гривну, і суддя приказав відставити їх до вязниці.

Арештованих приводжено на росправу ґрупами по 15 люда, і такими ґрупами вони й приходили опісля до вязниці, де їх витали окриками їх товариші.

Як котрому зі страйкуючих кушнірів доказано, що він ще перешкаджав пішоходам у свобіднім ходженю хідниками, то суд підвисшав кару.

ВІНІПЕҐСЬКА ПОЛІЦІЯ ХВАЛИТЬСЯ ПІЙМАННЄМ „ЧОЛОВІКА-ГОРИЛЯ".

ВІНІПЕҐ, Манітоба, Канада, 16. червня. — Місцева поліція веде тепер слідство щодо ідентичности Верджила Вилсона з Ванкуверу, в Британській Колумбії, котрого привезено сими днями з Килерні яко обжалованого за вбийство кількох жінок.

Має він бути тим ославленим „чоловіком-горилем", що мав вбити паню Емілію Петерсон, 14-літку дівчину Лолю Ковен та ще кількоро других жінок і дітий. Його зловила специяльна громада пошукувачів у лісі. Він піддався без опору та дався помістити в вязниці в Килерні, але відтак звідти втік.

На голові має він шрам, який, як каже поліція, завдала йому в смертельній бійці Емілія Петерсон. Має він літ 30 і знаний був також під другими іменами.

НАУКОВА ВИПРАВА В КАНАДІЙСЬКІ СКАЛИСТІ ГОРИ.

ДЖЕСПЕР, Алберта, 16. червня. — Звідси виїде дня 23. червня велика наукова експедиція на розслідженне найдальше на північ положеної частини Скалистих Гір.

Виправа буде побувати в горах через три місяці та буде старатися добитись до найдальше на північ посуненої частини. На її чолі стоїть филаделфійський ґеоґраф і яльпініст (знаток гір) Алфред Остгаймер. Більшість учених се Американці.

Виправа буде старатися дістатись межи инчим на верх гори Бравна й Ґукер, які мають понад 16,000 стіп висоти, а на яких ще не станула людська стопа.

НАЙШЛИ ТРУМНИ ЗПЕРЕД СОТКИ ЛІТ ПРИ КОПАННЮ СОБВЕЮ.

НЮ ЙОРК, 16. червня. — При викопуванню лінії підземної зелізниці, що буде йти Осьмою Ев., добуто на розі 45-ої Вул. 6 трумн. Після ореченння знатоків історії міста трумни походять зперед сто літ, коли на сьому місци був цвинтар.

Кромі сього найдено там також богато памяток ще давнійшої історії сеї околиці, як старі рушниці з 18. століття і таке инче.

Трумни були вже досить перегнилі. Їх поховають на кошт міста на Патер'с Філд".

ЧЕЙМБЕРЛИНА ВИТАЮТЬ ДАЛІ.

ФРАНКФУРТ над Меном; 15. червня. — Як в других містах так і тут витають Чеймберлина і Левина з величезним ентузіязмом. В Штутґарті витало їх 130.000 людей, а тут такі самі маси витали обох американських летунів і д-ра Ґуґа Екнера, який знова перший перелетів з Німеччини через океан на Лос Енджелос.

Летуни оглядали з Екнером будову нових Цепелінів та обговорювали плян розбудови правильної воздушної комунікації з Европи до Америки.

АРЕШТОВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА.

З польських ґазет довідуємося про арештовання студента техніки в Данціґу Зарицького з Вікна на Поділлі. Його мали арештувати підчас фотографовання укріплень Модліна. З тої нагоди польські ґазети пишуть, що Німці уживають всіх студентів Українців, які студіюють на німецьких університетах, до шпіонської роботи, за це їх удержують і т. п. Все це мав розповісти Полякам арештований Зарицький. Хто хоче — нехай вірить. Зарицький сидить у Варшаві на „Павяку".

ПОУЧУВАННЯ ЛЮДЕЙ — ЗЛОЧИН!

Перемишлянський староста Мариновскі покарав о. Шуля Дмитра, пароха в Білці, карою 10 зол. за те, що згаданий парох з амвони остерігав людей, що нема ніякого закону, який примушував би людей складати датки на „Лігу Оброни Повєтшней Паньства", а яку то збірку зарядила влада. В цьому староста добачив „нехенць до Ржонду Польскєго" й покарав о. Шуля, виходячи видно з заложення, що людей вільно тільки туманити, а освідомлювати їх — це злочин.

Такі то санаційні часи настали.

ЗАСУДЖЕНІ ЗА ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД.

Трибунал просяжних суддів в Стрию розглядав справу Івана Шухи, Івана Северина й Івана Лешкова з Дроговижа, що в грудні м. р. на шляху біля Розвадова напали на купців: Мозеса Ґросмана й Маркуса та Шмерля Зільберів з криком: „Руки вверх, гроші й товари або життя!" Ґросман нагнав коні й купці втікли, а обвинувачені віддали до них кілька стрілів. Засуджено: Шуху на 2 роки, Северина на 1 рік і пів, а Лешкова на 8 місяців важкої тюрми.

СПЕЦІЯЛЬНА ГРОШЕВА КАРА.

Спеціяльну грошеву кару завів уряд у Кантоні (в Китаї). Уряд той розписав був внутрішню позичку у висоті 500 тисяч фунтів, але ніхто не хотів її купувати. Тому уряд постановив побирати грошеві кари від засуджених судово в формі облігації позички. Засуджені мусять купувати позичку по нормальній ціні.

ЖОРСТОКІ СЕСТРИ.

В селі Скава під Рабкою дві сестри Вікторія й Катерина Щепаняк поповнили страшний злочин. Загнівані на свойого молодшого брата Матія, напали на нього в мешканні й облили йому голову окропом. Нещасний попарений і осліплений впав і вився з болю на підлозі. Тоді сестри вхопили патики й так довго били брата по голові, що він стратив притомність. Щойно сусіди, які збіглися на крик катованого, увільнили жертву з рук жорстоких сестер.

ЖУК ПРОПОВІДУЄ ПОГОДУ.

Що зелена жаба вказує, яка буде погода, це, мабуть, уже всі знають. Але що жук-гнійник вказує, яка буде погода, це не всі знають. Славний французький природник Фабр приглядаючись життю жуків, переконався, що комахи ті мають незвичайно ніжний, вразливий змисл на зміну погоди. Жуки вилазять із своїх криївок у землі звичайно щойно після заходу сонця. Коли на другий день має бути погода, то жуки літають запопадливо й голосно бренять низько понад землею. Коли буде непогода, то навіть як вечером іще ясно-погідно, жуки не виходять взагалі з своїх криївок. Коли небо захмарене, а жуків-гнійників таки видно, то можна бути певним, що на другий день буде гарна погода.

ДУХ ЛІСТА ВСЕЛИВСЯ В ФОРТЕПЯН АНУНЦІЯ.

Заслання, на яке Анунціо добровільно засудив себе в своїй вілі в Ґардоне, „відвідав" несподівано дух славнозвісного композитора Ліста. По словам Анунція дух Ліста вселився в його фортепян і затіяв „чудову ритмічну бурю". У листі до медіолянської фабрики фортепянів, яку титулує „Мої любі товариші милозвучної конструкції", описує Анунціо, як то фортепян почав дріжати, а музику цю слухалось наче звуки дзвонів. „Не без страху — кінчить Анунціо — запримітив я, що Лістів дух замешкав у тому інструменті тай довгими нематеріяльними пальцями счинив чудову ритмічну бурю".

3852, МІСТИЧНЕ ЧИСЛО ЖОНАТИХ.

Від найдавнійших часів люде вірили у містицизм чисел, у феральні числа, або ворожили з чисел. Приміром старинні Вавилонці, Єгиптяне, Греки. Або ось попробуйте такої штучки математичної: візьміть дату заключення шлюбу, дату ваших уродин, ваш теперішній вік і скількість літ подружого життя, додайте всі ті числа, а мусите одержати суму **3852**. Зазначуємо, що ця штука відноситься лише до жонатих, а не вдівців. Кождий жонатий може додавати свої дати, а мусить одержати суму 3852. Прим. оженений 1910 року, роджений 1885, має тепер, цебто в 1926 році, 41 літ, жонатий вже 10 літ, а ці цифри разом дають 3852. Хто хоче, най відгадає цю математичну загадку.

ПРИСУД У СПРАВІ ЛЕТУНА ТИМОШЕНКА.

Свого часу чималу сензацію викликала втеча двох радянських летунів з Радянщини до Польщі, які осіли в околицях Луцька. Та з часом Тимошенкові не сподобалося в Польщі і він повернув назад на Радянщину. Тут його арештовано і поставлено перед суд. Суд присудив Тимошенка на кару смерти через розстріл. З огляду однак на це, що Тимошенко добровільно повернув на Радянщину, замінено йому кару смерти на 6 літ тюрми.

ПРОДАЛА СВОЇ РІДНІ ДІТИ.

В Дебреціні (на Мадярщині) сталась така траґічна подія. Жінка робітника Антона Браніка стояла на базарі і предкладала на продаж своїх троє дітей. Одну дівчину чотирнацятьлітню, одну трилітню й девятьмісячного хлопчика. І дійсно найшовся купець, який купив 14-літню дівчину за 900 тисяч корон, трилітню за 300 тисяч корон, а маленької дитинки не хотів ніхто купити. Коли тою справою занялася поліція, мати розказала всю сумну правду. Нужду тої жінки ствердила також поліція, та що її чоловік уже довгий час без роботи й вона мусіла продати свої діти, щоби ціла родина не вимерла з голоду. І такі жахливі події діються в двацятому столітті в Европі на превеликий сором усієї її культури й поступу.

ЯКОЇ СТАРОСТИ ДОЖИВАЮТЬ ВЕЛИКІ ЛЮДЕ?

Один соціольог завдав собі труду, щоби обчислити, які катеґорії великих людей доживають глибокої старости. Згідно з його статистикою найдовше жиють президенти Злучених Держав, що пересічно доживають 70 літ. Після них слідують папи римські, котрі осягають більше як 69 літ. Потім ідуть американські міліонери 69 літ, учені, письменники, а на останному місці стоять европейські володарі, що пересічно доживають лише 53 літ.

ВІНЕЦЬ ІЗ РЕВОЛЬВЕРІВ НА ГРОБІ ДЗЄЖИНСЬКОГО.

Делеґація урядовців із міста Тули привезла до Москви на гріб Дзєжинського оригінальний вінець, зроблений з револьверів, повязаних кільчастим дротом. Власти рішили, щоби цей вінець зложити у революційному музею.

МАЛЯРІЯ СТРАШНІША ВІД ВІЙНИ.

Директор британського інститута підзворотникових недуг, Ронелд Рос у промові зазначив, що поборювання малярії повинно бути таксамо важне як поборювання війни. Можна доказати, що на цю недугу гине більше людей як на війні. У самих британських Індіях умирає річно на малярію 1 міліон 300 тисяч людей. Успішна боротьба з тою пошестю є умовиною всякого поступу цивілізації підзворотникових країв.

АНҐЛІЯ ГОТУЄ ВОЄННІ ПЛЯНИ

ПИТАЄ НІМЕЧЧИНУ ПРО ТЕ, ЧИ ЗГОДИТЬСЯ ПЕРЕПУСТИТИ АРМІЮ, КОЛИ СОВІТИ ЗААТАКУЮТЬ ПОЛЬЩУ.

ЖЕНЕВА, 16. червня. — Виходить, що справа відносин до совітів набирає чимраз більшої ваги. Вправді не прийшло до спільної протисовітської заяви з огляду на побоювання Польщі, але за те анґлійський міністер закордонних справ Чемберлин звернувся до німецького міністра Штреземана з отвертим запитом, чи Німеччина погоджується пропустити через свою територію війска, коли совіти заатакують Польщу. Штреземан відповів, що мусить порозумітися в тій справі з президентом Гінденбурґом.

Німеччина, приступаючи до Ліґи Націй, зробила застереженне що до 16 артикулу статута Ліґи, який наказує членам Ліґи пропуск війск в случаю, коли Ліґа заявиться за війною проти цеї держави, що нарушила спокій і перша розпочала воєнні кроки.

Разом з тим запитом, зверненим в сторону Німеччини, звернувся Чемберлин до Муссолінія з осторогою, що тепер не час на балканські троблі, маючи тут на увазі евентуальну італійську іктервенцію в албансько-югославянськім конфлікті.

Польський міністер заграничних справ Залєскі остерігав других, щоби не проголошували ніяких ворожих совітам комунікатів, доки не будуть мати ясного пляну що до дальшої акції. Він додав, що ситуація для Польщі дуже грізна, бо на Україні совітські аґітатори вже підбунтовують нарід проти Польщі, підготовлюючи в той спосіб ґрунт до війни з Польщею

БАТЛЕР ПОПИРАЄ АКЦІЮ БРІЯНА.

ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ВЗАЇМНИМ ПРОТИВОЄННИМ ДОГОВОРОМ.

ПАРИЖ, 16. червня. — Др. Н. Батлер, президент колюмбійського університету в Ню Йорку, говорив в американськім клюбі про перманентний мир між Францією а Америкою. Такий мир може наступити на думку Батлера на таких умовах:

Франція і Америка проголошують, що виключають війну як средство полагоди конфліктів, які можуть зайти між обома державами. Обі держави приймають льокарненські засади, на случай, коли котра з них попаде в війну з другими державами. Жадна з них не допоможе тій державі, що перша розпочала війну з одною з контраґуючих.

ПРАВИТЕЛЬСТВО В НАНКІНҐ ВИСИЛАЄ ЕМІСАРІВ ДО АМЕРИКИ.

НАНКІНҐ, 16. червня. — Умірковане націоналістичне правительство намагається за всяку ціну наладити відносини з Америкою. По тій причині висилає в найблизших днях до Вашингтону місію, яка буде мати офіціяльний характер.

Та мимо того в Нанкінґ слідний ще ворожий настрій до чужинців. Мимо запевнень і зусиль уряду повторюються напади на чужинців кождого майже дня, по тій то причині тяжко буде місії добитися в Вашингтоні визнання свого правительства, як леґального представництва Китаю.

В ФРАНЦІЇ ЗАСТРАЙКУВАЛИ ПРОФЕСОРИ.

ПАРИЖ, 16. червня. — Супроти цего, що премієр Поанкаре не згодився піднести платню учителям, ті послідні рішили вийти на страйк. А вибрали до цего дуже догідну пору, бо ото рішили з кінцем року не переводити приписаних кінцевих іспитів. В той спосіб тисячі учеників не будуть могли перейти на універзитет і инші високі школи. Міністерство освіти надіється, що в останній хвилі таки вдасться наклонити професорів до уступства.

РОЗВОДИ ЗРОСТАЮТЬ.

ЛОНДОН, 16. червня. — Була загальна опінія, що коли перестакуть писати про розводові справи в часописях, розводи припиняться хоч до певної міри. Та статистика виказує, що мимо цеї заборони число розводів не тільки що не маліє, але зростає.

ПІНЕДА ВИТАЮТЬ В ІТАЛІЇ.

ПЕРШИЙ ПРИВИТАВ МУССОЛІНІ. — АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ ОБДАРОВУЄ ЛЕТУНА ТОЮ САМОЮ ВІДЗНАКОЮ, ЩО Й ЛИНДБЕРҐА.

РИМ, 16. червня. — Полковник Пінедо повернув до Італії, відбувши свою світову подорож та перелетівши простір, довгий на 25,000 миль. Коли він висів з літака в Остії, обняв його перший Муссоліні, а тисячі людий видавали оклики радости. За Муссолінім повитав Пінеда кардинал Ванкутеллі, а по тім відвезено Пінеда автомобілем до Риму. Тут вручено йому сейчас найвисше анґлійське летунське відзначення, яке надіслав король Юрій.

БОЛЬШЕВИЦЬКА АҐІТАЦІЯ СЕРЕД ФРАНЦУСЬКОЇ АРМІЇ.

БУРЖЕ, Франція, 16. червня. — Ґенерал Нолле робить доходжекня в військових бараках в імени міністерства війни. В бараках вибухали в послідних часах розрухи, викликані комуністами-жовнірами. Послідної неділі зробила демонстрацію яка сотня жовнірів, яка співала через цілу ніч Інтернаціонал та домагалася кращого харчу і поліпшення санітарних відносин. Побоюються, що розрухи готові обхопити ширші круги армії.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиrі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГРОМАДСЬКА ОПІНІЯ

Кождий нарід має в своїх руках одну велику збрую, при помочи якої бореться зі всіми лихими громадянськими проявами без проливу крови, а тою збруєю є преса. Вона то стоїть на сторожі громадянської моралі і плекає горожанські чесноти. Вона дбає, в такої поневоленої нації як наша, про те, щоби в нас панував боєвий дух, щоби не поширювалася деморалізація та не вкорінювався дух зневіри. З тих то причин доводиться пресі дуже часто виступати проти всяких шкідливих проявів в нашім громадянстві, а рівнож і проти тих осіб, які є духовими творцями тих проявів.

Підчас війни замикають або розстрілюють кождого шкідника, що розбиває народні сили, що вносить роздор і зневіру в боєві ряди нації. В мирних часах маємо тільки один спосіб розправи з народними шкідниками: звертаємо громадянську опінію проти таких шкідників і відмежовуємо їх шкідливу діяльність від суспільности. Ставимо шкідників поза рамками громадянства. От такими способами воює американсько-українське громадянство, до таких способів беруться і наші браття в старім краю. Таким способом воюють проти наших хрунів от таких, як Яцків, Твердохліб і Данилович. Такого способу треба було на жаль вжити навіть і до покійного д-ра В. Бачинського. В того послідного довело це до траґічної смерти. Він не міг перенести завданого йому болю і відобрав собі життя, прохаючи в свого народа прощення за свої похибки. Болючий це випадок, тимбільше, що слуучився людині, яка положила значні заслуги на поли політичної еманципації нашого народу в Галичині. Тому великий жаль обгорнув українське громадянство з приводу цеї сумної події, а тисячі народу прийшли віддати покійному покаявшомуся діячеви послідну прислугу. Всі це добре знали і відчули, що головно звернена проти нього загальна громадянська опінія загнала покійного в могилу. Але ратунку на це не було. Бо виступити проти д-ра Бачинського треба було з огляду на загальне добро, а воно стоїть висше особистої приязни, заслуг і достоїнств.

Преса мусить пятнувати всяку громадянську гниль і деморалізацію. Вона не може допускати до цего, щоби ріжні невідповідальні одиниці вважали націю експериментом для своїх плянів, які загал нації вважає шкідливими. А коли одиниці вперто стоять при своїм і розбивають один національний фронт, коли йдуть в той спосіб на шкоду ворогам нації — нація змушена від таких осібняків відмежуватися. А обовязком преси є виконати отсей важкий обовязок. Траґічна смерть д-ра Бачинського повинна бути наукою для всіх подібних до нього людей, бо характерній і дійсно любячій свій нарід одиниці важко жити поза рамками своєї суспільности.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАНТЕОН

МИХАЙЛО ДРАГОМАНІВ.

15. червня 1895 року в болгарській столиці, Софії, умер український учений та европейської слави журналіст, політик і творець радикальної партії в Галичині, Михайло Драгоманів.

Михайло Драгоманів — найвидатнійша постать в українськім національнім життю в по-Шевченківській добі. Він був визначним ученим, але ніколи не міг замкнутися в рамках своєї наукової праці. Науку він приніс в жертву сучасній практичній праці. Як казав самий, він не лише хоче бути вченим історикам, але й творцем її. Свій останній намір він дійсно доконав, ставши творцем нового українського руху, перетворивши його з етноґрафічного українофільства в політично-національний рух.

Будучи людиною широкої европейської освіти, він увесь час працював над тим, щоби всі здобутки Европи з суспільнознавства використати на рідним ґрунті. Він утворив свій власний світогляд на політично-національне завдання українського народа, пристосувавши до нього на практиці все те, що дала европейська теорія. Він про це сам так говорив, відповідаючи на ювілейне привітання: „Коли я претендую на що-небудь, то лишень на те, щоби проповідати і пробувати прикладом до політичної практики ті провідні думки, до котрих дійшли в сорокові рокиославні братчики Кирило-Методієвські й котрі лежали в основі українського народолюбства мого і товаришів у наші молоді часи, в 60-ті й 70-ті роки, — звісно з одмінами, котрі принесла всесвітня наука і політика в новійші часи''.

Виходячи з такого принципу, він сам спочатку по своїм переконанню стояв зовсім близько до ідей славянофільства, загальної державности з Москвинами та иншими Славянами, як се проповідували Кирило-Методієвські братчики. Спочатку в нього був своєрідний братчикам космополітизм. Але постепенно він перейшов до інтернаціоналізму, який він розумів як волю кождої нації. Українство після його програми було широко громадським рухом, тісно звязаним зі вселюдським поступом. Він накреслив плян практичної праці для української нації: здобути власну державність, хоч і не зривати спілки з иншими народами. Він був ворогом всякого централізму, який на його думку позбавляє волі цілі народи; він проповідував як найдальше йдучу децентралізацію та заступався за державну федерацію народів. Він вимагав волі кождій особі, та домагався волі кождій національности. Від визволення національности до визволення взагалі людини від політичного та духовного рабства, — такий шлях практичної роботи накреслював Драгоманів. Проповідуючи ідеї соціялізму, він не розпливався в морі абстрактного космополітизму ані не сходив на манівці того ультра-націоналізму, що придавлює всяку індівідуальність.

Драгоманів надавав велике значіння інформуванню народів світа про українську справу. На цьому полі він поклав надзвичайно багато труду й з користю прислужився українській справі. Через довгі літа він систематично висвітлював в европейській пресі українські національні справи. Він подав на літературний конґрес в Парижі надзвичайно ґрунтовний протест проти заборони з 1876 року, друкувати українські книжки в Росії. Крім того, завдяки його старанням і праці, в ґеоґрафії світової слави Е. Реклю поміщено ґрунтовний відділ про Україну.

Він писав наукові твори українською мовою, чим доказував, що наша „мужича" мова придатна не лише до виспівування кохання чи плачу поневолених, до вислову почувань, але й до висловлення всіх людських думок. Цим він давав практично відповідь на закиди ворогів українського національного руху, що мовляв „Українська мова годиться лише для внутрішнього вжитку, для розмов з льокаями та кухарками".

Драгоманів був надзвичайно активним працьовником. Працював сам та кликав, підштовхував других ледачих до праці на національній ниві.

Живучи за кордоном, він у Швайцарії видавав журнал „Громада", який мав великий виховуючий вплив на його сучасників. Крім того своїми листами та науковими працями він довгі роки керував працею цілого активного, поступового українського суспільства. Надзвичайно багато зокрема він присвятив праці галицьким справам. Там він був у тіснім листуванню з Франком, Подолинським, Павликом та иншими, на вироблення світогляду яких він має рішаюче значіння. Широким розмахом своєї думки він завжди обіймав всю Україну, не залишаючи без своєї пильної уваги найменших закутків її, починаючи від Закарпаття аж до Кубані.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК БУДУВАТИ СИРОТИНЕЦЬ.

Товариство Вільна Україна, відділ 105. Українського Народного Союза у Форд Сиrі, в стейті Пенсилвенії, на своїм послідним місячнім зібранню прийшло до переконання, що справа Сиротинця при У. Н. Союзі вимагає ще далі нових жертв, і жертв, і жертв.

У тому переконанню наш відділ постановив доложити ще одну цеголку до будови Сиротинця і від себе вложив зі своєї каси 10 долярів та постановив закликати другі відділи далі складати жертви, аж поки діло не буде завершене.

Сиротинця нам доконче треба, бо українські сирітки пропадають по чужих і ворожих нашому народови захистах.

І. Луківський, голова;
Л. Тертистий, скабник;
І. Л. Колодійчук, писар.

В ПОЛЬЩІ УКРАЇНЦІ НЕ ПРИЗНАНІ, АЛЕ ЧОРТ ПРИЗНАНИЙ.

Вичитав я в одній американській ґазеті невеличку телеґраму з Відня, що в польськім суді в Бромберґу відбувалася росправа проти якогось Забадського, священика „схизматицької" церкви за неморальне проповідуваннє, яке полягало в тому, що Забадський мав говорити, що нема чорта. На суді стверджено, що священик справді так говорив, і за те його засуджено на три місяці тюрми.

Ґазета написала, що се відай одинокий случай за послідні століття, що існованиє чорта признав суд. І справді се дивно, бо в Америці є богато сект, які не признають існовання чорта, але їх ніхто в суд за те не кличе ані у вязницю пхати не думає. В Америці кождому свобода вірити, як хочеш. Хочеш вірити в одного чорта, вір в одного, хочеш вірити в сотку, то вір у сотку, а хочеш, як Єзуїти, вірити, що на кінчику кождої шпильки може танцювати тисячу чортів, то вір і в се.

Та в Польщі видно інакше. Хто вірить, що чорта нема, то видно після польського права є злочинцем.

Цікаво булоби, щоби сказав був сей всевидющий польський суд, який напевно знає, що існує чорт, якби так прийшлося вирішити в суді, чи в світі є український нарід?

Цікавий.

ЩЕ ОДИН ГОЛОС НА ЗАКІНЧЕННЄ ДЕБАТИ ПРО ДЕЛЕҐАЦІЮ.

На зборах відділу 15. У. Н. Союза в Бриджпорті, Па., які відбулися 15. мая, дискутовано між инчими справами і питаннє висилки делеґації на радянську Україну.

По довшій дискусії відділ постановив висловитися за такою делеґацією, бо члени відділу висказалися на зборах, що така делеґація таки принеслаби американським Українцям немало користи, бо таки зібралаби богато даних, на основі котрих можнаби краще розглядатися в подіях і течіях на Україні.

Декотрі з дописувателів підносили, що большевики вважалиби таку делеґацію шпіонами. Для наших членів справа виглядає інакше: большевики не моглиби трактувати наших представників як шпіонів, бо большевикам залежить на опінії цілого світа, а в тому числі й нашій.

Декотрі знова з дописувателів кажуть, що делеґація не привезе нічого путнього, бо большевицький уряд закриє перед ними все, що варта бачити. На нашу думку ніякий уряд не в силі сього зробити. Зрештою і на Україні не самі русотяли; і там найдуться люди, які захочуть показати нашій делеґації таке, що уряд може захоче закрити.

Члени нашого відділу були теж проти того, щоби звалювати фінансованне такої делеґації на Обєднаннє. Обєднаннє не має до сього відповідних фондів, бо його фонди складаються майже виключно з посилок на ріжні цілі в старім краю, і тих грошей воно не може видавати на ніяку иншу ціль.

На нашу думку, делеґацію фінансувати найкраще в сей спосіб, щоби члени У. Н. Союза та других запомогових організацій зложили на сю ціль відповідну суму, складаючи добровільні жертви, примірoм по 25 центів від члена.

Василь Пухта, секр. відділу.

НАРОДНИЙ ДІМ — ЦЕ НАЦІОНАЛЬНА ТВЕРДИНЯ В АМЕРИЦІ.

Вже нераз писалося в „Голосах Читачів" про вагу Народних Домів в Америці. І чим далі тим більше наш нарід переконується, що без такого дому годі продовжувати тут наще національне істнованнє. Народний дім стає тепер центром нашого національного життя по місцях.

І от до такої думки дійшли і ми, Українці в Нюарку. Гром. Т. Каськів попирав ту справу з цілої душі, а навіть заложив свої гроші на завдаток на три доми, на яких місци має станути Народний Дім.

Такий дім рішено будувати на бондах і я певен, що кождий свідомий Українець закупить такий бонд, бо тут ходить о нашу загальну справу, яку можемо поперти без ніякої матеріяльної втрати, а навпаки ще можемо на тім заробити.

Народний дім повинен стояти в кождій українській кольонії, мусить він станути і в Нюарку, бо цего вимагає інтерес української іміграції в Америці.

Демян Мих,
Нюарк, Н. Дж.

ХЛОПЕЦЬ ТА КРОПИВА.

Ішов хлопець через город
Чи там через ниву
Й зриваючи якусь цвітку,
Зачіпив кропиву.

Попік руку, тре, а шкіра
Стала червоніти,
Пече-пашить, що хлопчині
Місця не загріти.

І хлопчина аж заплакав
Та побіг до хати,
Щоби мамі про погане
Зілля росказати.

Вислухала мати сина
Й розважає його;
Хай на себе нарікає,
А більш на нікого.

Щоби в життю усякого
Досвіду набрати,
Треба нераз потерпіти
Та не нарікати.

Щоб кропиву в руки взяти,
А не попечися,
Бери сміло, тисни сильно,
Тоді й не журися.

Сього в життю всяка справа
Завжди вимагає:
Хто возьмесь до діла сміло,
Той і подолає.

Т. Т. Пройдисвіт.

В. Будзиновський.

ПЯТЕ КОЛЕСО.

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

(29)

— Стрівай, — Богдан промовив. — Зараз побачиш, що не жартую. Король хоче зломити силу шляхти і поставити на залізних ногах королівську владу. Він думає, цілком справедливо і розумно, що се здужавби зробити тільки тоді, коли би в свої руки дістав дуже велике військо; військо більше, як всі міліції всіх польських вельмож; військо більше, як те наємне військо, яке йому шляхта позволяє наймати, і тільки за ті гроші, які йому та шляхта дає. Польському королеви також не дає спати воєнна слава небіщика Александра Македонського, Цезаря, Ганібаля, Олега й инших блаженної памяти отаманів. Йому забаглося, щоби як про них, так і про него, поки світа того писали в книжках всі язики; щоби вчили в школах всіх народів. Шляхта тільки тоді позволить королеви побільшити козацьке військо і побільшити силу козацьких полків, коли проти Польщі виступить яка велика потуга на се, щоби ту Польщу цілком звоювати. Такою потугою може бути лише Турок з всіма татарськими ордами. Тепер зрозумієш, чому польському королеви потрібна велика війна Турків і Татар проти Польщі.

— Чому війна з Турком? Для Польщі о много меншим ризиком була би війна з Москвою.

— Москви ніхто не спровокує до війни з Польщею, а до того, щоби сама Польща розпочала таку війну, не допустить польська шляхта. Сей народ трусів не позволить розпочати ніякої війни. Ні з Москвою, ні з Турком. Се одно. Друге, хоч би Москва сама наступила на Польщу, то шляхта не дасть королеви стільки гроша, скільки йому треба на таке військо, яке він хотів би мати. Бо йому треба би насамперед відігнати Москаля, після того ще й придавити шляхту.

— А на війну з Турком то скупа шляхта дасть гроші? Позволить зібрати військо?

— Польська шляхта не дасть, бо вона тільки брати вміє. Але дасть Венеція.

— Якісь дуже незручні ті королівські пляни і дуже замотані. Така війна, яку вигадав твій король, то обоюдний меч. Раз вона вибухне, то король чейже мусить іти до того, щоби того Турка таки подужати. Він хиба знає, що хоч би йому шляхта чи Венеція дали не знать яке військо, то без козаків Ляхам годі воювати. Без вас всяка війна скінчилась би для Польщі новою Цецорою. Ще тяжше буде королеви виграти війну, коли й козаки підуть з Турком проти Польщі. Бо ти від того зачав, що на Польщу кинулись би Турки, Татари і козаки.

— Король не думає так, щоби козаки до кінця видержали з бусурменами проти Польщі. Король пускається на хитрощі і висилає нас на зраду. Король хоче, щоби козаки лише викликали вовка з ліса. Одні дорадники короля хочуть, щоби козаки дратували Турка поти, поки він не схопиться до відплати. Инші дорадники і сам король хотіли би, щоби козаки змовилися з Турком проти Польщі. Коли Польща, маючи й козаків проти себе, вже буде над берегом пропасти, тоді король сказав би своїм панам:

„Маєте віз і перевіз. Або Польща, з нею й вся шляхта згине під ударами Турків, Татар і козаків, або дасте мені справді королівську владу і козакам повну свободу, та панованнє на Україні!"

— Рахунок польського короля добрий, — замітив бей. — Тепер вже розумію. Шляхта буде мусіла згодитися на жаданнє короля, бо инакше вся вигибла би. Як козаки дістануть волю, то тоді вони відстануть від Турка. Обернуться проти него і, як се вже раз зробили за Сагайдачного, спасуть Польщу від загибели, на загибель... свою! Скажи, чи такий рахунок твого короля?

— Такий. Король не сумнівається, що ми руками і ногами чепимося того його пляну, та що при нім видержимо до кінця. Але сим разом не будемо такі дурні. Числячи на нас, король сильно перечислиться. Сим разом умову додержимо так, як Ляхи додержали всі дотеперішні умови. Перечислився наш Сагайдачний, нехай раз перечислиться польський король.

— Відки знаєш, що король має такі пляни?

— Знаю відси... знаю від него самого. Хибаж я не балакав з ним? Мені відома його мета і знаю, що то мудрий король. Він знає, що до своєї мети міг би прийти тільки таким способом. Він газардує: або пан, або пропав! Що король, відколи про все те балакав зі мною, не покинув своїх плянів, та що в него ті пляни перемінилися в хоробливу химеру, допевнило мене його недавне потайне посольство до нас. Королівські надії на нашу поміч построєні на знанню дотеперішної історії козаччини. Кожда війна Польщі скріпляла сили козаччини. Плян короля, оскільки він опирається на козаччину, збудований на нашій свідомости, що й ми годні поширити наші права, як се вже нераз бувало, тільки тоді, коли Польща в небезпеці і не може обійтися без наших шабель. Надіючися, що ми задля власної користи приймемо королівський плян, Володислав вислав до нас свого посла. До нас приїхав... Але, бею! Між нами обома лишилася вже неодна тайна... Отже й сего не вищебечеш ніколи й нікому, хоч би наші дороги на віки розійшлися!

Бей подав Богданови руку.

— Від короля був у нас Радзейовскі, — Богдан тягнув дальше. — Зажадав, щоби ми зединилися з Турками і разом з ними вдарили на Польщу. Турки, очивидно, потягли би й вас. Радзейовскі запевняв нас, що стривожені Ляхи не знайдуть иншого способу спастися від загибели, як тільки купивши собі поміч козаків за ціну козачого реґіменту на Україні під верховною владою одного одніського короля.

— Я міркую, — бей перебив, що козаки і сим разом дадуть себе спіймати. Як Польща вже дасть їм волю, то вони таки погодяться з королем і обернуться проти нас. Я тобі вдячний за ті вісти і як прийде до сего, то вже буду знати в чім діло і як нам боронитися.

— Не так. Давних похибок вже не повторимо. Сумні досвіди навчили нас, що як по наших трупах Польща втече від небезпеки, то своє слово зломить. Не потребуючи більше наших шабель, знов заневолить нас. Сим разом вже не підемо на польську примaну. Я приїхав сюди сказати тобі, що як прийде до того, що загадав король, то не такий буде кінець, як то король думає. Ми гадаємо видержати в союзі з вами аж до кінця, аж Польща ляже під нашими ногами. Що ми в спілці з вами годні зробити се, допевнив мене рік 1638. Я і мої реєстрові товариші стояли на боці сего повстання, але тільки тому, бо ми предвиділи його кінець. Ми були би пристали до Острянина і він був би вже тоді задавив Польщу, як би до діла пристав був Крим. Але, хоч Острянин посилав до хана послів, Татари не рушилися.

— Тоді справді було так, що вашими силами в купі з нашими, Польщу мож було розгромити. Деякі з мурзів напирали на хана, щоби Острянинови дав поміч. Хан вагувався, воловодив і тим поміг Ляхам розбити козацьке повстаннє: козакам на загибіль, Кримови на шкоду.

— Тепер скажи мені, чи є в світі народ дурніщий, як Татари?

— Коли ти так питаєш, то я скажу тобі, що є. Тим дурніщим народом є народ український. Що ви зробили в році 1633-тім?

— Думаєш про наш похід з Ляхами проти Москви?

— Ти вгадав. Потурнак Абази-паша був ваша кров. Користаючи з того, що Польща у війні з Москвою, він, любимець султана, загадав свою батьківщину висвободити з ляцького ярма і підмовив падишаха звоювати Польщу. Велика турецька сила ішла розбивати вашу тюрму. А ви, замість пристати до тої сили, замість помогти Туркови й Москві розвалити Польщу, пішли на Москаля. Саме ваші шаблі під Смоленськом зробили, що султан запехав похід. Абази-паша, що вигадав для вас ратунок, пішов в руки ката.

— Івашко сам завинив, бо не знюхався з нами. Гадаючи, що з Польщею сам справиться, не сповістив нас про се, яка ціль його походу. Ми не знали, що він іде визволяти нас, отже дали Ляхам поміч проти Москаля, щоби при сій нагоді скріпити наше військо і вагзалі козачий стан... Тепер ми рішилися бути в постійній дружбі з вами. За вашу поміч дамо вам на поталу Польщу й Московщину. Проти Польщі поможе нам сам польський король, скріпляючи наше військо. Очивидно, про наміри короля, про його посольство до нас і про нашу постанову вічної дружби з вами наша ґенеральна старшина нічого не знає і не буде знати. Всьо робиться потай неї, бо тепер ґенеральними і в більшій части полковими старшинами реєстрових козаків є самі Ляхи, або недоляшки.

(Дальше буде).

ВІДОЗВА

до шановних громадян з бережанського повіту.

Кружок Рідної Школи в Бережанах віднісся був до нас, Бережанців в Америці, щоби ми допомогли сплатити йому довг в сумі 10.000 золотих, які треба було затягнути, щоби мати свій власний дім.

Та на жаль, ніхто на ту відозву не відзиваеться. Ото комітет звернувся ще до мене та просить знайти якийсь спосіб, щоби зворушити серця Бережанців, щоби поспішили з помічю на так гарну ціль.

Наше громадянство в краю обтяжене так дуже ріжними державними тягарами та жертвами на свої цили, що воно не е в стані до дальших жертв. Вонож і до війни було вбоге, а тепер ще більше зубожіло. Кружок удержує чотироклясову школу, а хоче поширити на 7 кляс. Та передом треба сплатити довг. На це треба яких $1000. Це вже може поставити Кружок на ноги.

Щоби дати якийсь почин тій допомозі, зійшлися 25 квітня в Микиз Ракс, Па., односельчане з села Дрищева бережанського повіта на збори і вибрали комітет, який би організував потрібну збірку. До комітету ввійшли: Іван Кіналь, предс., Михайло Маланчук, кас., Микола Маланчук, секретар.

При тім зложено на початок $31 і висланo їх через Обеднанне до Бережан для Кружка на сплату довгу.

Ми віримо, що наш голос і голос Рідного Краю таки зворушить серця Бережанців, яких маємо в Америці досить значне число. Ми возьмемося також до праці і допоможемо сплатити довг з дому, який е гордістю нашого повіту.

Гроші найкраще слати до краю через Обеднанне в Филаделфії, або як хто хоче, хай шле прямо до краю.

Про збірки повідомляйте наш комітет, який по тім проголосить всіх жертводавців.

Іван Кіналь,
306 Catherine St.,
McKees Rocks, Pa.

Мати: Івасю, ти нащо тягнеш кота за хвіст?

Івась: Я не тягну, я лише тримаюся хвоста, а кіт сам тягне.

ПОКЛИК

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З СЕЛА ВИСІЦКА, ПОВІТ БРОДИ, ГАЛИЧИНА.

На руки Кирила Дацькового наспіло письмо з краю від Комітету Будови Дому Читальні Просвіти:

Дорогі Родимці! Як вам відомо, що наше село після світової війни так знищене, що не осталося ні одного будинку. Отже наші браття поставили собі за ціль побудувати Народний Дім, де буде Читальня Просвіти і кооператива. Та їм самим затяжко, отже вони удалися до нас з просьбою, щоби ми їм помогли. Отже ми у Филаделфії заложили комітет до збирання жертв на ту так благородну ціль як отсей Народний Дім, де би мали наші Браття свій власний куток і де би могли просвітитися та виховувати себе в народнім дусі.

Гроші можна слати до краю на руки голови читальні Кипріяна Леха, або на руки секретара Івана Леськова, або до Комітету у Филаделфії.

За Комітет у Филаделфії, Па.:
Стефан Длуґош, прес.;
Стефан Пилюк, касієр;
Кирило Дацьків, секретар.
Адреса:
969 N. Randolph St.

Проспер Меріме вийшов раз із гостинниці дуже пяний. Не міг уже дійти додому, тому поклався в міському парку на лавці, щоби переспатися. Вже добре хропів, аж тут підійшла якась жінка і шарпнула його за рукав. Кількох прохожих бачили це й спиталися, чого вона хоче.

— То мій чоловік, він має наші гроші у кишені, то міг би хтось легко вкрасти їх йому.

— Тож сховайте самі гроші! — сказав хтось із товпи, а полісмен, що підійшов сюди, ще й поміг жінці витягнути йому гроші з кишені. Коли Меріме пробудився, став шукати по кишенях за грішми. Колиж хтось із товпи сказав йому, що гроші взяла його жінка, Меріме сказав, що він ніколи не мав і не має жінки.

— Коли так, то ця жінка вас обікрала!

— Так, — сказав Меріме — але бодай стільки щастя, що я не маю жінки.

ҐЕНІЇ НАУКИ СПАСИТЕЛЯМИ ЛЮДСТВА

Написав Др. Александер Сушко.

(Продовженне) (3)

IV.

Наукові завдання Злучених Держав.

А ось дальше снуе свої думки Герберт Гувер, американський патріот:

„Нові поля дослідів у фізичних та суспільних науках дотикають кождого напрямку нашого пульсуючого національного життя, досягають наших щоденних проблемів. Економічний розвиток наукових дослідів був одним з найбільших наших здобутків від часу війни. Того рода ляборатoрії (наукові варстати, наукові робітні) зросли числом з 50 до 600. Сорок тисяч учених працюе денно над розвязкою практичних проблемів.

„Цивілізація стае безмежно скомплікованою, й вимагае специяльного виобразования у многих напрямках. Ми дійшли до точки, де мусимо забезпечити собі усяке провідництво (leadership), на яке лишень можемо спромогтися, а це провідництво е якраз у наших університетах у чимало вищім ступені ніж у якійнебудь иншій країні.

„Саме під теперішню хвилю е на американських університетах 600.000 молодіжи, т. е більше ніж на усім прочім світі. А це означае збільшений вибір, збільшене удосконаленне.

„Університети займають обширніще становище в розвитку громадського життя — в економічнім та духовім напрямках. Вони е звеном, що лучить нас з минувшиною та уносить вперід духа нації. Вони е зеркалом, у якому відбиваються нові ідеї нації, вони відділюють блуди від того, що е правдиве. Ми відчуваемо і розуміемо чимраз більше і більше життеве значіння і вагу вищого образованя. Високі цілі наших прадідів в основанню цего нового політичного експерiменту (досвіду) серед народів виконуються нині силою наших університетів. Вони навчали піднести гідність людини при помочи (а радше: дорогою) **виборного** або **репрезентативного правительства** та висловом нового громадського (соціяльного) ідеалу **рівної нанної нагоди для усіх.** (Наші предки в Европі не вибирали вільними голосами ніякої управи, ніякого правительства; тому і їх людська гідність була здеґрадована до найнищого ступня. А нагоди у життю вони не мали ніякої; родилися рабами, і рабами умирали. Право вибору державної управи та та рівна нагода для всіх — були привілеями лишень одної пануючої верстви або кляси; ця упривілейована кляса або верства звалася у Польщі „шляхтою". Всемогуча сила тієї кляси віджила наново у сучасній Польщі. (Розумієте отже тепер, про які то „високі цили" натякае Герберт Гувер, згадуючи про „наших прадідів", т. е основателів нинішної чудової американської републики та її славної Конституції).

„Був це незвичайно успішний експерімент (досвід). **Сума національного успіху е сумою успіху одиниць.** (Коли ми, Українці, зрозуміемо цю безмежно глибоку, а рівночасно й безмежно ясну правду повищих слів розумного Американина?...) **Рівність нагоди** опираеться майже виключно на образованню. Молодіж може підноситися від найнищих низин до найвищих вижин едукаційної драбини".

Ми у старому краю „рівности нагоди" не мали. У давній Польщі, Австрії та Росії нашій молодіжи дозволяли підлізати лишень на найвищі щеблі тієї „драбини"; найвищі щеблі займали безумовно лишень так звані „добре уроджені і посідаючі", т. е шляхта.

V.

„Наука — це сила".

Літ тому десять відважився я був видавати американським Українцям перший український ілюстрований місячник під назвою „Україна". Була це перша спроба ілюстрованого „меґазина" **в американськім стилю.** Моею метою було: давати нашим землякам на еміґрації правильно і систематично, кождого місяця, найцікавіщі відомости з ріжнородних царин людської праці і думки, подані в найприступніщій формі, до того богато ілюстрований так, аби мій „меґазин" міг читати з приемністю і користю — навіть неписьменний! Иншими словами — мій „меґазин" мав бути в повнім значінню слова **„популярно - науковим"** видавництвом ради інформовання широких кругів нашого громадянства про цей величній та безмежній світ людської активности, повний неописаного чару та дива, а одначе нам усім так мало знаний та доступний, т. е **світ науки.** Назвати мій „меґазин", приміром, „Вістник Науки" (Американи мають прегарний місячник того типу під назвою „Scientific American", крім чимало инших не менше цінних та інтересних) — я боявся. Боявся, аби не відстрашити читачів... Звідтіля і назва, „Україна", — назва суто національна, ще й до того гарні окладинки з пишними образками у розкішних, ріжнобарвних відтінях, з перевагою щиро-української синьо-блакитної краски... З обох боків мойого „меґазина" напечатав я кабалістичні слова: **„Наука — це сила", „Знання — це міць".** Напечатав по українськи, по анґлійськи і по латинськи... На жаль — не помогло ніщо: протягом трох місяців зумів я видати усего-навсего дві книжки, — й видавництво упало.

Не пора і не місце говорити тепер про причини моеї неудачі, хоча і як це цікаве та інструктивне. Адже у инших народів — люди учаться чужими неудачами... Я хочу нині зазначити лишень тее, що коли хто із моїх щасливіщих наслідників попробуе піти у мої сліди (а борше чи пізніще хтось напевно попробуе, у чім супроводжатиме його щось більше ніж самі мої найщиріщі бажання...), той хтось мусить теж на чолі своеї програми виписати ті самі (на жаль — покищо все ще таки „кабалістичні" для нас) слова: „Наука — це сила", „Знання — це міць".

Щось стискае за серце, коли подумаеш, що для нас усе повище сказане — все ще новина, що до наших мас все ще треба підходити з такого боку... А вжеж плакати хочеться, коли подумаеш, що якраз з „того боку" так мало хто до наших мае підходить... Можливо, що чимало причинилася до цего велика війна, а там і передчасна смерть (та ніколи не віджалувана) нашого найбільшого популяризатора всесвітньої науки серед широких мас, т. е Івана Франка.

Правдивість і вірність моїх слів, а ще більше моїх думок, яких не сила вилити на папір, попробую зілюструвати Шан. Читачам кількома примірами. Очевидна річ — старатисьму висловлювати мої гадки як найприступніще, аби усе те, що зараз і дальше скажу, міг ясно зрозуміти та провірити навіть найменш вишколений наукою ум.

(Дальше буде)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

З хрестин на Рідний Край.

На хрестинах до пп. Слободяннів з Елизабет зіхалися приятелі і знайомі з ріжних сторін, всі гарно забавлялися, а підчас забави виголошено богато промов, які ціхувала сердечність і високо-патріотичний, теплий тон, звязаний з тугою за рідною землею та за тими, що там остали і борються далі над визволенням нашого народа.

По промовах на зазив п. Петра Ракочого з Когус зібрано на допомогу Рідному Краєви $52, які призначено на будову дому інвалідів у Львові і на Народний Дім в Саноку на Лемківщині.

Жертвували: Василь Левчик $7, Петро Ракочий $6, Лука Мовчан $5, по $2: Марія Левчик, Мері Левчик, Михайло Головчук, Михайло Вишиванюк, Анна Вишиванюк, Микола Росолович, Роман Слободян; по $1.25: о. М. Кінаш і Т. Грицей; по $1: Анастазія Чапранська, Л. Мишуга, І. Каштанюк, Павлина Каштанюк, Ольга Головчук, І. Жарський, Юлія Жарська, С. Ядловський, Марія Кінаш, С. Грабар, С. Слободзян, Т. Слободзян, А. Полевчак, А. Олекса і Юлія Грабар. Дрібними $1.50. Разом зібрано $52.00, які вислано до Обєднання.

АРНОЛЬД, ПА.

Бизнесмен на Дім Інвалідів.

Гром. Іван Федан, відчуваючи цілим серцем поклик до збирання жертв на дім нашим інвалідам, переслав до Обєднання на ту благородну ціль $25. Кромі сего доручив $5 на допомогу політичним вязням.

НАЯГАРА ФОЛС, Н. Й.

З церковних збірок на Рідний Край.

На Великодні Свята зібрано в тутешній укр. гр.-кат. церкві на зазив о. Івана Жука $16.50 і призначено їх по половині на інвалідів і сироти.

Знова дня 29. мая заговорив о. Жук знова про потреби Рідної Школи і вірні зложили $11.-65. Збіркою занялися І. Борак і М. Гупайло.

Жертвували по $1: М. Гупайло, Г. Пуцак, К. Пуцак, Г. Мартинишин, П. Мудрик, К. Кутянська, А. Строкан, о. І. Жук, І. Борак, Н. Борак; Ф. Зінкевич 50 цнт.; М. Петрик 40 цнт.; Д. Кисіль 30 цнт.; С. Тимців 25 цнт., а решта дрібними.

Обі суми вислано до Обєднання.

МИКИЗ РАКЗ, ПА.

На Рідну Школу в Бережанах.

На допомогу Рідній Школі в Бережанах зібрав я $31, які вислав до Обєднання. Жертвували краяни з села Дрищева, бережанського повіту.

Жертвували: Іван Кіналь $20, Михайло Маланчук $5, по $1: Микола Маланчук, Микола Ковальчук, Анна Підлужна, Микола-Гайдук з Бишок $2, а Михайло Ворона з рогатинського повіту $1.

Вірю, що й другі краяни з Бережанщини відозвуться на ту красну ціль.

Іван Кіналь.

ФОРД СИТІ, ПА.

Союзове Товариство на Дім Інвалідів.

Т-во „Вільна Україна", від. 105 У. Н. Союза рішило виасигнувати зі своєї каси $10 на будову дому українських інвалідів.

Гроші вислано до Обєднання.

Л. Колодійчук, секретар.

РОСФОРД, О.

Аматорський Кружок на Рідну Школу.

З рамени Аматорського Кружка вислано до Обєднання $10 для допомоги Рідній Школі, щоби хоч тою дорогою задокументувати, що ми духом з нашими братами.

Л. Бобак.

МОЛОДА ГВАРДІЯ.

Був час, — як відомо, — що большевики попирали безпритульність дітвори.

Були вони тоді твердо пересвідчені, що з безпритульних матимуть першорядний ідейний пролетарський елемент, що в „домах для безпритульних" вивчать безбатченків як не можкраще всієї марксівської фільософії, зроблять з них боєвих комуністів. Тверда дійсність, як впрочім у всій комуністичній теорії, показала, що рахунки большевиків у практиці невірні. Замісць великих кадрів молодого комуністичного пролетаріяту, одержала радянська Україна авантюристів найгіршого покрою, малих злочинців, хуліганів, що мають найкращі дані стати — більшими.

Спеціяльно для виховуючих цілей засновані доми для підлітків, сперті на автономних правах їхніх мешканців, сором-но завели. І в большевицькій пресі все частіше говориться про повне банкротство цієї роботи; зрозуміння: „що ми наробили!!" — перебивається зпоміж стрічок.

Одно з останніх чисел київської „Пролетарської Правди" з 29. квітня ц. р. приносить м. и. допис про стан одного з „будинків відпочинку для підлітків 1-шої київської фабрики взуття" в Пущі-Водиці. Це так званий „Будинок Молодої Гвардії", про який по словах „Пролетарської Правди" сами робітники не раз казали, що це „будинок розпущенности". Навіть морально здорові підлітки, ідучи відпочивати, підпадають цілковито під вплив хуліганської „шпани".

Проте, — кореспондент приходить до висновку, — що саместійна „дача" підліток істнувати не може. Це не будинок для відпочинку, але школа хуліганів найгіршого сорту. Підлітки з „Молодої Гвардії" товчуться цілими ночами під чужими вікнами, бешкетують, а між собою провадять справжні бої о хуліганський „чемпіонат", при чім часто-густо в роботі ножі.

Кінець-кінців „Прол. Правда" заклікає закрити такі заведення, ліквідувати „шкідливу автономію".

Нарешті доглупалися: Пізно, бо пізно, але, як відомо, на кожне спрактиковання теорії треба часу. А практика, як бачимо раз по разу перечеркує фантастичну теорію большевицького будівництва.

ЖАРТИ.

У маляря.

— Я хотіла би у нас замовити портрет мого чоловіка.

— Я до того не надаюся, бо малюю переважно мертву природу.

— Та власне мій чоловік уже небіщик.

Слухняний.

Мати заборонила Степанкові бавитися з Богданком, бо „то нечемна дитина".

По хвилі, як мати відійшла Степанко каже до Богданка:

— Я не можу йти до тебе бавитися, бо ти нечемний, але ти можеш прийти до мене, бо я чемний.

—

— Колиж ти маєш найтяжшу працю?

— Все перед сніданком.

— Чому? Що робиш тоді?

— Стараюся встати з ліжка.

—

— Чи ви мали щастя на ловах в Африці?

— О так! Не здибав ні одного тигра!

Між товаришками.

— Я нещаслива, Марійко. Мені здається, що Степан оженився зі мною лише задля грошей.

Товаришка: Ти повинна тішитися! Коли так, то твій чоловік не такий дурний, на якого виглядає!